

گفت‌وگوی
روزنامه صبا با
مهدی شامحمدی
کارگردان فیلم
«جانشین»

نزدیک به واقعیت و الهام بخش نسل امروز

مهدی شامحمدی یکی از چهره‌های نسبتاً مستقل در سینمای ایران است که مسیر حرفه‌ای اش را از سینمای مستند آغاز کرده و به تدریج وارد حوزه سینمای بلند داستانی شده است. سال‌ها فعالیت در عرصه تاریخ معاصر و جنگ، تخصص و شناخت عمیقی از فضای واقعیات تاریخی به او داده است که این ویژگی در آثارش به روشنی دیده می‌شود. شامحمدی با تکیه بر تجربه‌ی مستندسازی، همواره تلاش کرده روایت‌های انسانی و واقعی را برای مخاطب امروز باورپذیر کند - روایتی که قرار نیست صرفاً در خدمت فرم سینمایی باشد، بلکه حامل پیام و تجربه‌ی تاریخی است و بتواند پلی میان گذشته و اکنون برقرار کند. یکی از آثار مهم او که نام او را بیش از پیش بر سر زبان‌ها انداخت، فیلم سینمایی «مجنون» است؛ اثری که زندگی و رشادت‌های شهید مهدی زین‌الدین و برادرش در جنگ ایران و عراق را به تصویر می‌کشد و توانست در چهل و دومین جشنواره فیلم فجر با استقبال گسترده‌ای روبرو شود. این فیلم نه تنها داستان قهرمانی رزمندگان را بازگو می‌کند، بلکه با نگاه واقع‌گرایانه‌اش توانست چهار سیمرغ بلورین جشنواره را در بخش‌های مختلف از جمله بهترین فیلم نصیب خود کند و به عنوان یکی از آثار پرافتخار همان دوره شناخته شود.

ناصر ارباب

گفت‌وگو

تأثیرگذار باشد. شکیب شجره نیز با بازی ویژه خود، کاراکتر عجیب و تأثیرگذاری ارائه داد و امیر آقایی نقش مکمل خود را به بهترین شکل ایفا کرد. حضور این بازیگران باعث شد فیلم به تصویر درخشانی برسد و بازخورد مخاطبان بسیار مثبت باشد.

به نظر تان چه تفاوتی بین چهل و چهارمین جشنواره فیلم فجر و دوره‌های قبلی از نظر کیفیت آثار وجود دارد؟

از نظر فنی، سینما به خصوص در برخی بخش‌ها تلاش می‌کند سطح کیفی خود را بالا ببرد اما مشکلات مدیریتی و ساختاری وجود دارد. بخش‌های مختلف، از سفارش دهندگان تا سالن‌های نمایش، گاهی محدودیت ایجاد می‌کنند و کیفیت کلی جشنواره تحت تأثیر قرار می‌گیرد. به همین دلیل نمی‌توانم بگویم کیفیت آثار به طور مشخص تغییر کرده، اما وضعیت فعلی نشان می‌دهد سینما قصد دارد پیشرفت کند.

اگر قرار باشد یک تغییر مهم در جشنواره فجر ایجاد شود، آن تغییر چیست؟

از نظر من، بزرگ‌ترین تغییر لازم در جشنواره فجر، ارتقای جایگاه سینمای مستند و انیمیشن است. این بخش‌ها پایه سینمای ما هستند اما در جشنواره فجر کم‌اهمیت و ضعیف برگزار می‌شوند. احترام گذاشتن به مستندسازان و فراهم کردن فضایی شایسته برای آثارشان، باعث رشد سینمای کشور و انگیزه بیشتر برای نسل‌های جدید خواهد شد.

به نظر تان حضور فیلم‌های دفاع مقدس مثل «جانشین» در جشنواره فجر دارای اهمیت است؟ و چه تأثیری بر مخاطبان نسل امروز دارد؟

ژانر جنگ و دفاع مقدس در دنیا و به خصوص در ایران، یکی از مهم‌ترین و پرمخاطب‌ترین ژانرهای سینماست. در دهه‌های گذشته، بسیاری از فیلم‌ها یا بر اساس خیال‌پردازی و تقدس‌گرایی ساخته شده‌اند و گاهی از واقعیت فاصله گرفته‌اند، بنابراین مخاطب نسل جدید کمتر با آنها ارتباط برقرار می‌کند. اما فیلم‌هایی مانند «جانشین» با روایت واقع‌گرایانه و معرفی قهرمان‌های واقعی، برای نسل امروز قابل اعتماد و تأثیرگذار هستند. وقتی مخاطب متوجه می‌شود این افراد، انسان‌هایی شبیه خودش بوده‌اند که تصمیمات مهم گرفته‌اند، الهام می‌گیرد و با قهرمان‌ها احساس نزدیکی می‌کند. تجربه ما نشان داده که فیلم‌هایی مانند «مجنون» و «ایستاده در قبار» بازخورد بسیار مثبت و گسترده‌ای از مخاطب دارند و مطمئناً «جانشین» هم همین مسیر را ادامه خواهد داد.

در مورد همکاری با امیر آقایی و آرمان درویش توضیح دهید.

برای نقش حسین املاکی به دنبال بازیگری بودم که بتواند شخصیت واقعی را به درستی بازتاب دهد. خوشبختانه آرمان درویش این نقش را بازی کرد و در طول پروژه کاملاً با شخصیت قهرمان یکی شد. او نه تنها بازی نکرد بلکه زندگی و حرکات شخصیت را اجرا کرد و همین باعث شد کاراکتر بسیار باورپذیر و

فیلم «جانشین» تا چه میزان مستند و نزدیک به واقعیت است؟

فیلم «جانشین» قصه حسین املاکی، جانشین فرماندهی لشکر قدس گیلان را در خرداد و تیرماه ۱۳۶۶ روایت می‌کند و عملیاتی به اسم نصر چهار محور اصلی داستان است. اغلب شخصیت‌ها واقعی هستند و اتفاقاتی که در فیلم می‌بینیم، بر اساس مستندات واقعی همان سال رخ داده است. فقط یکی دو کاراکتر کنار حسین املاکی اضافه کردیم تا جذابیت درام فیلم‌نامه حفظ شود. به جز این موارد، همه چیز بر اساس واقعیت است و عیناً اتفاق افتاده. من خودم از سینمای مستند آمدم و همیشه برایم مهم بوده که روایت، رفتار درام و اکت‌های بازیگرها باورپذیر باشند و نزدیک به مستند باشد. این اولویت در فیلم «جانشین» هم حفظ شده است و فکر می‌کنم تفاوتش با آثار قبلی مثل «مجنون» در پختگی بیشتر ادبیات روایتی و میزانشناسی هاست که حس آن ملموس‌تر است.

در روایت و اجرا از چه تکنیک‌هایی استفاده شده است؟

در نوع روایت و دکوپاژ، تمرکز اصلی بر باورپذیری و نزدیکی به واقعیت بوده است. از تجربه‌ام در سینمای مستند کمک گرفته‌ام و در رفتار درام، نوع اکت‌ها و میزانشناسی‌ها، همه چیز در خدمت باورپذیر بودن قصه است. نسبت به فیلم «مجنون»، در «جانشین» این پختگی در روایت و اجرا واضح‌تر حس می‌شود و فیلم طبیعی‌تر و مستندگونه‌تر شده است.

پس از موفقیت «مجنون»، شامحمدی با پروژه‌ی جدید خود یعنی «جانشین» وارد چهل و چهارمین جشنواره فیلم فجر شده است، فیلمی که زندگی و اقدامات شهید حسین املاکی، جانشین فرمانده لشکر قدس گیلان در دوران دفاع مقدس را روایت می‌کند. «جانشین» مانند آثار قبلی او بر اساس مستندات تاریخی ساخته شده و سعی دارد به شکلی متأثر از واقعیت به روایت این شخصیت مهم بپردازد. تجربه‌ی مستند او کمک کرده که فیلم در برخورد با موضوع جنگ و روایت شخصیت‌های واقعی، به جای دل‌بستن به فرم‌های صرفاً سینمایی، به باورپذیری و انسجام تاریخی اولویت دهد. مسیر حرفه‌ای شامحمدی نشان می‌دهد که او نه تنها در موضوع جنگ و دفاع مقدس عمیقاً مطالعه و پژوهش کرده، بلکه با کار روی پروژه‌های متفاوت سعی نموده فیلم‌هایی بسازد که برای مخاطب امروز چه از منظر احساسی و چه از منظر تاریخی قابل درک باشند. این رویکرد باعث شده آثارش مورد توجه منتقدان و مخاطبان قرار گیرند و در جشنواره‌ها هم دیده شوند. همان‌طور که در گفت‌وگو پیش رو خواهید خواند، شامحمدی در «جانشین» نیز تلاش کرده قصه‌ی این قهرمان تاریخی را نه فقط روایت کند، بلکه در قالبی قابل قبول برای نسل جوان امروز ارائه دهد؛ نسلی که ممکن است جنگ هشت ساله را تنها از تاریخ و روایت دیگران بشناسد و نیازمند پیوندی ملموس‌تر با گذشته باشد.

در مسیر ساخت ایرانیتم...

آژانده‌بران‌شمال

#ساخت_ایرانی

